

Культура і Побут

№ 40

Субота 22-го жовтня 1927 р.

№ 40

Зміст: П. Г. Організаційні проблеми в галузі образотворчого мистецтва на Україні. Вірш. Олекса Влизько. Ще про своє. — Олександр Перунов. Музика й діти. — Володимир Юрезанський. Настя. — О. Дзбанівський. Житомирський музей. — Є. Х-ко. По художніх організаціях. Бібліографія. Хроніка. Шахи й шашки.

Організаційні проблеми в галузі образотворчого мистецтва на Україні

Олекса Влизько

Ще про своє

Процеси об'єднання й диференціації, що зараз відбуваються серед художників України, варті особливої уваги, бо від того чи іншого їх розрішення залежить в значній мірі напрям і темп роботи українських художніх кадрів. За два останні роки на Україні широко розгорнувся процес збирання й консолідації художніх сил, до того часу цілком розпорошених, за винятком двох, трьох груп, зв'язаних кожна певним мистецьким напрямком. Художнє т-во імени Кастанді в Одесі, що лишилося з дореволюційного часу, в роки революції загубило своє значіння і зараз немає ніякого впливу на художнє життя країни.

Першим етапом консолідації художніх сил України було утворення у 1925 році Асоціації Революційного Мистецтва України (АРМУ), що об'єднала переважно художників лівих течій, які в ній і зараз відіграють керуючу роль. Трохи згодом виникла друга організація—Асоціація Художників Червоної України (АХЧУ) переважно з правих мистецьких течій. По своєму мистецькому обличчю АХЧУ близько стоїть до російської організації художників—АХРР (Асоціація Худ. Рев. Росії) і створилася підчас енергійної організаційної роботи АХРР'а на Україні, спочатку, як автономна філія останньої. Далі АХЧУ цілком відокремилася і відмежувалася від АХРР'у.

Організація художніх сил на Україні майже на 2 роки заціпилася проти аналогічного процесу в РСФРР.

В наслідок цього, а також і в зв'язку з тим, що образотворче художнє життя України має певні особливості, на Україні інакше розвивається організаційні проблеми образотворчого мистецтва. Художні асоціації на Україні не стоять на таких крайніх непримиримих позиціях, як, наприклад, художники ЛЕФ'а (лівий фронт) проти АХРР'а в РСФРР. Ідеологи Лефа відкидають потребу в станковій картині та скульптурі, як речах зайвих, консервативних в процесі творіння нового побуту, а тому, зарані здають в архів значну кількість старих художників, які нічого більш не вміють і не хочуть робити, крім станкової картини, або скульптури. Навіаки, АХРР'овці в лівому фронті мистецтва обчають тинялий індивідуалізм, штучність, халтуру, що прикриває незрозумілою формою свою фахову безграмотність.

Інакше на Україні. АРМУ не відкидає станковизму, а лише обмежує його роль і висуває завданням своїм охоплення всіх ді-

лянок образотворчого мистецтва і підпорядкування так художника станковиста, як і художника в індустрії завданням революційної боротьби за будівництво. З другого боку АХЧУ, що ставить акцент в роботі художника на станкових речах, не заявляє і не підкреслює свого негативного відношення до лівих мистецьких течій.

По своїй внутрішній структурі, по складу своїх членів, українські художні об'єднання також не уявляють собою вузьких груп. АРМУ, що репрезентує лівий фронт, має в своєму складі низку мистецьких напрямків, починаючи від конструктивістів, школи Бойчука до представників натуралістичної школи. Так само й АХЧУ, що складається переважно з художників правого табору, має своїми членами, наприклад, таких осіб, як скульптор Кавалеридзе, або художник Іванов, що їх ніяк не можна зарахувати до правої течії.

По суті обидві організації уявляють собою федерації різних мистецьких груп і напрямків. Менші розходження між ними проти того, як це має місце в художніх організаціях РСФРР, не означають, що тут нема боротьби. Боротьба йде, і не лише між організаціями, але й всередині кожної з них. Внутрішня диференціація в АРМУ недавно виявилася у виході невеликої групи художників і утворенні ними нової організації з неясною досі мистецькою платформою. В АХЧУ аналогічно тому відколовся група молоді. Оскільки АРМУ і АХЧУ не означали в своїх статутах федеративного принципу об'єднання, моменти відходу, в наслідок виявлення і загострення різниці між складовими їх частинами, природно будуть траплятися й далі.

Диференціації в галузі образотворчого мистецтва, не можна запобігти—це природний процес росту та кристалізації мистецьких напрямків, що за ним, після виявлення цих напрямків в житті суспільства, почнеться вибір найбільш життєздатних, найбільш відповідальних завданням радянського культурного будівництва.

Але чи має це обов'язково повести до утворення численних самостійних організацій, що вони будуть провадити між собою боротьбу і кожна всіма засобами доводить перед суспільством свою життєздатність?

Гадаємо, що в даний період, коли справи образотворчого мистецтва взагалі, дуже мало відомі широким колам суспільства, це не є доцільним.

Чи вимагається така організаційна розпоряденість внутрішніми тенденціями про-

Жили були, пани були:—
Знайомі літери абетки.
А там історії—чернетки:—
Залізом 10 одгули.

І знов повторюю рефреном
Одна молекула з безмеж,
Що й я і сам як всі ведмеж—
І лапи простягнув під кленом,

Та все гукаю—«осінь, ох!
Печаль, одчай, журба—і туга!»
Мовчи поете!—Це підпруга
Послабла.—Йолоту-ж сполох!

І сорон строфок для поеми,
Яких жажнувся б і Олесь,
Що ще давно згубився десь
У преріях сумної теми.

Хоч радість трохи із вином
І обіймав язик мантавич...
Та наш сучасник не побачив
Буяння гилки за бревном.

А іменно:—бревно отес,—
Тієї туги сум і сонь
Крізь революції вогонь
Без радості проніс Нацесем.

І не помітив, як зросла
Велика міць і серць і краю,
Бо десь і досі про одчай
Співа од Буга аж до Псла!

цесу виявлення та диференціації мистецьких сил? Гадаємо також, що не вимагається

Боротьба течій в галузі образотворчого мистецтва, як і в інших мистецьких галузях йде по двох лініях: 1) за ту чи іншу оцінку соціальної ролі художника, наприклад, про те чи головне призначення художника в даний історичний період є відображення в художніх образах нашої революційної доби (точка зору АХРР), чи головне—участь в оформленні нового побуту (точка зору ЛЕФ'а).

2) Боротьба йде також за розуміння мистецької форми, що відповідала б ідеології часу і передового в революції класу—пролетаріату. Обидва ці моменти з'єднуються в один мистецький світогляд. Але це не означає, що коли по першому моменту художники погодилися, то вони обов'язково погодяться між собою і в питанні форми.

Оцінка соціальної ролі художника поділяє мистецькі кадри на два великих табори:—правий, що вважає основним обов'язком радянського художника дати новий зміст, нову тематику, але що до характеру діяльності художника вважає її за аналогічну тій, яку мав художник в дореволюційний час.

Безперечно в цьому виявляється консервативність тих мистецьких сил, що їм трива-

но пристосуватися до нових завдань художника в суспільстві.

Частково своє виправдання така точка зору має лише, як протест проти відкинення крайніми лівими художніми напрямками цільності роботи художника статковиста. Не можна заперечити того, що кожний хистецький напрям, раз він знаходить собі відгук у суспільстві, раз він може вплинути на думку та чуття, може і має бути використаний в радянському культурному процесі.

Представники лівого фронту образотворчого мистецтва мають заслугу в тому, що вони широко поставили питання про ролі радянського художника, загострили увагу суспільних кол на використанні образотворчого мистецтва в усіх ділянках культурної роботи та особливо на необхідності його органічного зв'язку з індустріальним виробництвом. В цілому установка правильна. Звичайно тут не обійшлося і без великого числа туманних теорій та крайніх бездієвстих висновків (наприклад, повного ігнорування станкового мистецтва).

В питаннях оцінки соціальної ролі художника не має абсолютної єдності в кожному з названих нами двох таборів, але певні загальні установки мають.

Що ж до трактування мистецької форми, то тут фронтів дуже багато, тут існують і можуть ще народжуватися багато різних шкіл та напрямків.

Мистецька форма, стиль епохи буде творитися повільно, це довгий процес. Більш менш тривала мистецька форма певно встановиться вже в комуністичну добу суспільства. Тому законним історичним явищем в перехідний період є боротьба мистецьких напрямків по формальному моменту. Поруч того, як вони будуть виявлятися, держава і суспільство будуть відбирати та допомагати зросту цінних паростів нової мистецької культури.

Але ж які висновки треба зробити про організаційні моменти в галузі образотворчого мистецтва?

Ми вважаємо цілком своєчасним ставити питання про можливість об'єднання всього радянського активу художніх сил України в єдину федерацію, що своїм завданням мала б допомогати художнику самоопреділитися в суспільному процесі будівництва нового життя. Федерація має ставити перед відповідними органами питання про необхідність притягнення художніх сил в нові ділянки господарства та культурної роботи, пропагандувати поширення образотворчої мистецької культури, брати участь та стимулювати наукову розробку проблем образотворчого мистецтва. Окремим великим завданням федерації художників є виявлення перед суспільством шляхом виставок, через пресу, доповіді і т. інш. досягнень і процесів, що відбуваються в галузі образотворчого мистецтва.

На Україні, де розходження двох основних художніх організацій по питанню соціальної ролі образотворчого мистецтва не так великі, щоб їх не можна було погодити, питання про утворення федерації має вже зараз цілком реальний ґрунт.

Гадаємо, що Жовтнева Всеукраїнська виставка, де відбудуться всі мистецькі угруповання в єдиному стремленні служити завданням пролетарської революції, буде повільно федерування передових художніх сил радянської України.

П. Г.

Значіння фізкультури для розвитку нервової системи

Поліпшення якості крові фізичними вправами дає найбільшу користь мозковій і нервовій системі. Адже брак кисню або занадто висока вуглецю в крові так впливають на мозок, що дихання робиться частішим, або глибоким. Почуття свіжості й еластичності тіла після ліжкового перебігу в горах або при грі на майданчику, на сонці, і вільному повітрі з'являється виключно в мозку і передається через нерви. Це почуття відразу ж передається всій нервовій системі; через це людина розумової праці особливо сильно відчуває високе нервово піднесення од цих вправ.

Знамениті актори і співаки, чий виступ потребує найдужчої концентрації всіх сил знають, який вплив з цього погляду має фізична культура. Їхня робота також складається з вичерпаних фізичних вправ, де часто потрібне не дуже сильне напруження голосових і дихальних м'язів. Професійна прима, актори, кожний співак, щоб мати сильний апарат мови і співу, мусять мати глибоку грудну клітку і м'язисте тіло. Дихання, робота горлянки, язика й губ, координовані нервовою системою, утворюють те, що зветься гімнастикою мови, при миміці, при різних позах і рухах членів тіла, при танкові, при виразній грі, при глибокому психічному зворушенні, через м'язи і їхні рухи. Навіть патхене слово звучить твердо без жесту або постані, що зворушують своєю м'якістю.

Звідси виникла думка про те, яке важливе значіння мають фізичні вправи для мозку і нервової системи. Коштовним скарбом володіє важкий, здібний цілком свідомо, або несвідомо володіти своєю нервово-м'язовим апаратом. Лише спортсменові знайоме радісне високе почуття, що викликається фізичними досягненнями. Вони дуже добре впливають на всю його істоту. В далеко меншій мірі служать вони честолюбності. Хто, напружуючи свою думку, спритність і силу, досягає мети своїх спортивних прагнень, навіть при наявності небезпек, і підіймається на вершину спортивних досягнень, того очаровує, як туриста по горах чарівна краса винайденого ним світу. Тут на висотах цієї краси—весь світ зливається з його внутрішніми психічними переживаннями, зміцнює тіло і підіймає дух по кілька годин, як це буває при маленьких успіхах, але лишає глибоке почуття в душі спортсмена на довгі роки.

Нема чого й говорити про те, що в кожній виді спорту треба до високої міри володіти своїми нервами. Ця здібність може бути різна. Вправний конькобежець або гімнаст показують у своїй роботі красу ліній. У видах спорту, що містять елемент боротьби, треба широко розвивати підсвідому сторону рухів, щоб свідомо діяльність мозку можна було цілком зосередити на моменті боротьби: певність, що успіху буде досягнуто, підіймає дух і певність своїх сил. Ці якості виховують цілком іншу особистість. Вони сильно впливають на внутрішнє життя кожного спортсмена.

Без сильної волі вправ провадити неможливо. Треба постійно повторяти рухи в певній послідовності до того, поки не навчишся ними володіти автоматично, а для цього треба багато вправлятися. Тут лише терпінням і волею можна пробити собі шлях

до успіху. До цього може приєднатися момент інтересу і честолюбності. Багато, що спортсмен на час підготування до змагання відмовився від вина, куріння і полового життя, бо в цей час він повинен уникати всякого нервового напруження. В тих видах спорту, де міститься елемент боротьби, або в тих, що розвивають хуткість, і без того ставиться дуже великі вимоги до нервової системи. Це треба мати на увазі в різних змаганнях.

Через те, перемудрування, надто часті виступи і хвилювання під час їх, особливо, коли спортсмен мусить напружено працювати за характером своєї професії—можуть виснажити нерви. Часто з цієї причини спортсмен раптом слабшає.

Кожний спортсмен знає, що досягнення перших днів праці—найкращі. Лише тоді, коли пройдено певний шлях вправ і робота не викликає швидкої втоми, можна збільшувати день-у-день свою роботу. Тому пливуні мають право на підготовчі стрибки при змаганнях; кидателі можуть зробити три спробних вправи. Але бігун з міркувань економії сили, не може дозволити собі підготовчого бігу безпосередньо перед змаганням. Однак, досвідчені бігуни при змаганнях роблять невеличкі, короткі перебіжки. Гарячка на старті для бігуна є до певної міри засобом духовної властивості, завдяки чому краще зосереджуються нервові зв'язки в мозку. Бігун поперед робить свій перебіг у гадці. Бути готовим до виступу—це все.

В бізі на великі дистанції і в інших довготривалих муштруваннях, відоме поняття мертвої точки. Це той момент, коли в спортсмена з'являється певна трудність, що через неї доводиться припинити біг. Лише волею можна подолати цю мертву точку. Тоді трудності знову зникають, біг можна довести до кінця і в той же час не ставиться перенапруження серця і м'язів, бо силу і працездатність спортсмена було загодя розраховано, випробувано і розумно використано.

При цій мертвій точці мова йде про чисто мозкове явище. Коли розглядати невеличкий користану клітину, мозку, себ-то таку, що відпочила, під мікроскопом при збільшенні в 2.000 разів, то можна бачити, що вона наповнена тонкими тільцями (так зв. нервовими ядрами). Ці нервові ядра повинні давати в потрібний момент роздратування м'язам. Число їхнє важливе для розвитку в спортсмена здібності до пристосування, бо вони являють собою міру напруження м'язів.

При роботі нервових кліток ці ядра зношуються, тоді клітина не може установлювати зв'язку м'язів з мозком. За такого стану, нервових ядер настає момент мертвої точки; цей момент збігається з ростом почуття втоми від свідомої мозкової роботи. Воно показує, що бігун до цього біг з надто великим напруженням свідомості. З подоланням мертвої точки бігун лишає путь свідомого бігу за допомогою мозку, бо він не може на неї стати через втому мозку і переносить свій біг в царину рефлексу, себ-то в царину хребтового мозку, де свідомої мозкової діяльності виключено.

Так працює жаба, що в неї вирізано мозок оперативним способом. Вона зберігає гармонічну рівновагу, що в людині підтримується м'язовими почуттями, закладеними у малому мозку. Коли її покласти на спину, вона перевертається і пливе на чотирьох лапах.

ми. Коли кинути її в воду, вона плаває по краю посуду, вибирається на край і там лишається спокійно сидіти. Нічого не відчуваючи, як у сні, вона не приймає харчу, повільно засихає і обертається на мумію.

За певний час після подолання жертвої точки частини мозку, виснажені бігом, одпочивають і в кінці перебігу їх можна знову використати. Часто мертва точка зовсім не настає. Відсутність її можна спостерігати особливо в роботі божевільних. Як показує апарат проф. Зомера, вони можуть лишатися довгий час в пайтяжних позах, проробляючи весь час найсильніші рухи, що проходять у них лише по лінії підсвідомого рефлексу. Отже виходить, вони не знають мертвої точки. Вона й бігуну не перешкоджатиме під час бігу, коли він навчиться несвідомо виконувати кращі з технічного погляду бігові рухи, себ-то цілком відхилить од них свідому діяльність мозку і користуватиметься нею лише для тактики в спорті. Вплив цього відхилення буває таким сильним, що бігун не почуває болю, коли навіть поранить ногу, а втомлені діти оживаються знову в ходні. Військовий досвід дав змогу широко використати це—заведенням музики та ігр у військах.

Фізична культура виховує присутність духу, певність своїх сил, міцну волю; в спортивних змаганнях командам потрібна дисципліна, здібність жертвувати собою, самозречення. Тут високі ідеї впливають на свідомість. Не один перемагає, а лише спільні зусилля багатьох ведуть до перемоги. Що більше виправ, ще більше мозкової роботи. В боротьбі є багато супротивників, але й багато помічників. Власне тіло—це лише один воїн у полі. Всяке послаблення позиції, всяка відсутність дії подібна до мата королю в шаховій грі. Об'єднана робота команди на полі тяжка, але й гідна здивування і вона певно веде до перемоги. Лише за гри цілим колективом, за підкорення особистого-загальному, можна досягти мети—ворит супротивника. Не дарма кажуть, що в спорті виявляється вдача людини.

Інтелектуальному спортсменові цим нічого нового не скажеш. Він знає, що фізична культура містить в собі величезні моральні цінності.

Не на слабому досвіді, або на уєміщці ухвали з боку треба будувати нашу спортивну роботу; глибоко серйозне відношення до справи і добре знання її повинно керувати всіма. Через вивчення, через досвід у справі фізичної культури повинні всі дізнатися, що тіло і дух це одне ціле, що від здоров'я і свіжості тіла залежить здоров'я і свіжість духу і лише це одне може забезпечити нам прогрес і дальший розвиток. Велика ідея для свого поширення потребує агітації і сильного впливу з боку—на масу. Всяку ідею треба підтримувати агітацією.

Штучне протиставлення тіла духу не властиві здоровій людині. Можна сперечатися про те, що сумніше: вигляд хворого розуму, божевільного в здоровому тілі, чи ясний, здоровий розум у хворому тілі. Одне безперечно, що з людиною, що вмирає передчасно від хвороби, гинуть і всі досягнення і всі надії на досягнення розуму.

Навіть великий теніс лише тоді може опанувати хвору думку, коли те хворе тіло, що в ньому він міститься, усе більше переймається змаганням до здоров'я і фізичного удосконалення. Такий був Бетховен. Сократ вимагав, щоб юнаки що-дня перед філософськими заняттями загартовували тіло.

Д-р В. БЛЯХ

Товариство допомоги соціалістичному будівництву

Перебудова нашого суспільства на соціалістичних началах після перемоги на фронтах продовжується в формах господарського й культурного будівництва. Жовтнева революція підняла до свідомого політичного й культурного життя широкі маси і ставить все більш і більш грандіозні творчі завдання.

Індустріалізація країни вимагає напруженої роботи наукової і технічної думки—бо соціалізм неможливий поза науковим і технічним прогресом. І питання про притягнення до роботи і використання кваліфікованих наукових і технічних сил радянською владою було виразно поставлено на перших місяцях її існування. Але в ті часи лише поодинокі представники наукових кол цілком щиро «прийняли» Жовтневу революцію і стали до роботи шайо під з партією і радянською владою—більшість же одсахнулася «держала» нейтралітет,—в їх очах Жовтнева революція була лише стихійним, руйнівним процесом і робота була лише сумною необхідністю.

Успіхи радянського будівництва, загальний економічний підйом нашого Союзу—потроху зламали ці настрої кваліфікованої інтелігенції—і поамалу вона переходить до лояльного співробітництва з радянською владою. Серед робітників науки і техніки починають зростати настрої—зв'язати свою роботу і свою мету—з метою і завданнями соціалістичного будівництва. В боротьбі двох класів, двох систем світоприймання—науковий і технічний робітники прийшли до необхідності визначити свої позиції.

З'їзд фізіологів у Франкфурті на Майні

27—30 вересня у Франкфурті на Майні (Німеччина) відбувся фізіологічний з'їзд, де брав участь директор Українського Біохемічного Інституту проф. А. В. Палладін, що є членом німецького фізіологічного товариства. Кількість учасників з'їзду доходила 300 чол. На з'їзді, крім німецьких вчених, з чужоземних вчених брали участь вчені Австрії, Швеції, Данії, Бельгії, Польщі й ін. Наукову працю з'їзду було розподілено на 2 секції—фізіологічну і біохемічну і засідання відбувалися одночасно. З докладів біохемічної секції найбільший інтерес являли доклади з біохемічної динаміки м'язової діяльності, а також з питання про структуру білкових речовин. В першому питанні з докладами виступали—проф. Embden і кілька його учнів, проф. Parnas; в дебатах виступав проф. Meyerhof. Проф. Палладін в своєму докладі повідомив про останні свої роботи і Фермана, проведені в Українському Біохемічному Інституті над впливом тре-

ні настрій найплі своє оформлення і на IV З'їзді Рад в квітні 1925 року—проф. Бах, видатний науковий робітник, повідомив, що серед наукових і технічних кол є думка організувати товариство сприяння соціалістичного будівництва. А тепер ми вже маємо декларацію нового товариства, підписану видатними робітниками науки і техніки нашого Союзу. Декларація є яскравою громадсько-політичною платформою, що має об'єднати всіх, хто повністю приймає гасло єднання праці й науки.

Товариство об'єднує ту частину науково-технічної інтелігенції, що зв'язала свою роботу безпосередньо з завданнями соціалістичного господарства. Товариство буде видавати журнал, в якому будуть освітлюватися актуальні проблеми господарського й культурного будівництва Союзу.

Декларацію ініціативної групи підписали видатні вчені й фахівці по різних галузях знання. Проф. І. Олександров,—автор проекту Дніпрельстану і голова технічної ради, проф. А. Бах, проф. А. Гейманович—директор Українського психоневрологічного інституту в Харкові, проф. А. Палладін—директор українського біохемічного інституту в Харкові і інші наукові сили Москви, Ленінграду, Іркутська і інших міст нашого Союзу.

Ініціативу організації аналогічного т-ва на Україні взяло на себе Харківське наукове т-во. На засіданні 18 жовтня ухвалено відповідну постанову.

Українське товариство увійде до складу Всесоюзного товариства допомоги соціалістичному будівництву.

З учених ОРОР, крім проф. Палладіна, з докладом виступала ще проф. Штерн (з Москви), були представлені на з'їзді всього 10 наукових робітників ОРОР (з України—5). Одне засідання з'їзду відбулося в Homburg, що було зроблено з метою дати змогу учасникам з'їзду оглянути цей курорт, що користується великою популярністю. Закінчився з'їзд банкетом, що його влаштувало на його честь місто Франкфурт. Наступний аналогічний з'їзд відбудеться в 1929 році в Кілі.

Новий журнал — «Революція і Культура»

В виданні «Правди» в жовтні починає виходити новий двохтижневий журнал «Революція і Культура» за редакцією Н. Бухаріна, Деборіна, А. Луначарського, Сапожнікова і др. В журналі буде широко популяризуватися теорія і світогляд Маркса, Енгельса, і Леніна, а також освітлюватиметься питання культурного будівництва, питання побуту. Рішуча боротьба провадитиметься проти ворожої та чужої ідеології, проти занепадництва та міщанства.

Буде подаватися в «К. і Р.» хроніка культурного життя в РСРР і за кордоном—а також освітлюватиметься основна література по різних галузях знання й мистецтва, що виходить в РСРР і за кордоном.

«Революція і Культура»—розрахована на широкий актив, комсомол, на передові лави позапартійної інтелігенції, робітників і селян.

В Будинку Літератури ім. Блакитного

Сьогодні в Будинку Літератури відбудеться літературна вечірка. В неділю 23-го жовтня тов. Річницький зачитає доклад на тему «Літературні етапи Винниченка». Після доповіді дискусія.

В понеділок 24 жовтня відбудеться концерт піаніста Рудницького. В програмі концерта твори Листа і модерного польського композитора Шимановського. В концерті візьме участь оперний молодіжк.

Рудницький родом з Галичини, вчився в Берліні у відомого піаніста Егона Петрі та у Відні у Сироти. З успіхом концертував у Німеччині, Польщі й Галичині. До Харкова Рудницького запрошено за диригента в Харківську Державну Оперу та професора в Харк. Муз. Драматичний Інститут.

Музика й діти

Справу ліквідації музичної неписьменності серед дорослого населення переводять клуби, сельбуду та інші політосвітні організації, виконуючи гасло Жовтня: «Музика—масам».

Відносно дітей—цю роль просування музики в дитячій масі провадить школа і це єдиний правдивий шлях музичної освіти серед дітей. Саме через школу і можливе розповсюдження здорової музики, що задовольняла б художні потреби і виховувала здорову психіку.

Треба сказати, що школа соцізму, яка повинна стати центром музичного виховання і освіти для дітей в повній мірі не може виконувати ці завдання. Це пояснюється недостатньою кількістю музичних керівників високої кваліфікації, невеликою кількістю лекцій, відведених для музики в школі й тимі незначними матеріальними засобами, що мають для цієї мети школи соцізму. І от діти й до цього часу знайомляться з вокальною музикою нескладного, примітивного характеру і тільки у виключних випадках з музикою інструментальною, головним чином, фортепіанною. А тут треба і вже час подбати за те щоб справа просування музики в дитячій масі пішла значно жвавіше, аніж це було до цього часу.

Коли школа в даний момент не може познайомити дітей з музичною літературою, то музично-культурні установи й організації як: опера, симфонічні оркестри, оркестри народних інструментів, інструментальні й вокальні квартали, хори; музичні професійні школи, музичні інститути й технікуми, а також окремі виконавці повинні прийти на допомогу дітям й ознайомити їх з тим світом звуків, що надасть їх життям краси, радості, багатості та художнього змісту. Часто ми спостерігаємо, що діти наші мало організовані, некультурні, не мають художніх запитів, не тут у великій мірі винні музичні організації, що нічого, або дуже мало роблять в цьому напрямку.

Музичного матеріалу для дитячих концертів і вокального, й інструментального є досить, та й крім того можна посприяти в дитячий репертуар вводити більш складне.

Практично провести це цілком можливо. Для прикладу візьмемо Харків.

1) Оркестр народних інструментів ім. Раковського міг би для пропаганди серйозної музики та народних інструментів серед дітей, дати хоч би по одному разу за учбовий

рік, концерти у всіх школах, за хорошим програмою для дітей. В Харкові є біля 50 великих шкіл, де вчиться біля 800 дітей і, як що на концерт з'явиться половина, то з платою 20—25 коп. за квиток ми одержимо суму, що при нашій бідності могла б задовольнити виконавців професіоналів, а для дітей концерт в їхній школі був би великим культурним святом. В крайньому разі можна було б з'єднати по територіальній ознаці дві школи для концерту.

2) Симфонічний оркестр Державної Академічної Опери, хоч би й не в повному складі, міг би по святах і в неробочі дні, приміром, з 9 до 11 ранку, влаштовувати дитячі концерти, на яких знайомити дітей з симфонічною музикою та з інструментами оркестру.

3) Державний хор теж міг би обслуговувати дитячі організації і дати кілька дитячих концертів не тільки в районах робітничих клубів, але й в кожній трудовій школі й познайомити дітей з кращими зразками хорової літератури й художнім виконанням. Такі виступи організованого хору вплинуть на підвищення якості «продукції» дитячого шкільного хорового гуртка.

Не зле було б і академічній опері згадати про дітей і влаштувати для них кілька спектаклів. Ці вистави для дітей повинні покривати видатки—адже платять діти за квитки в ціло і певно підуть на концерт або оперну виставу. Необхідно лише організувати розповсюдження квитків через школи.

Музичні—професійні школи, музичні технікуми та інститути повинні запрошувати на свої показові концерти дітей хоч би старших груп шкіл соцізму, щоб діти знайомились зі всіма галузями музичного мистецтва.

Відносно окремих виконавців, то для них влаштувати концерт в школі легше за все. Не треба тільки платити за великою оплатою.

До всіх дитячих концертів необхідно подавати змістовне вступне слово, в якому б подавалась коротенька біографія композитора, характерні риси його творчості та зміст музичних творів, що їх виконують. Це вступне слово допомогло б дітям організовано слухати музику. Всім відомо виконавче й організуюче значіння музики і не дивлячись на це чудовий засіб виховання не використовують в достатній мірі.

Діти—наша будучина—про них слід своєчасно подбати щоб музичне виховання в дитячі роки стояло на належній висотині.

Олександр Перунов.

Харківський Держтеатр для дітей у цьому сезоні

Харківський Держтеатр для дітей у цьому році перейшов з відання Наркомосвіти до Окрнаросвіти. Це дасть можливість йому тісніше зв'язатись зі шкільними організаціями, що ними безпосередньо керує Окрнаросвіта. Дитячий держтеатр, разом з іншими харківськими театрами входить до складу окружного управління видовиськами. Художнє та ідеологічне керівництво театром покладено на трійку в складі—директора театру С. Горюньської, представника Окружного управління видовиськами—Ю. Хаютина та Окрсоцвиху—Польфорова. Це буде 8-й сезон дитячого театру в Харкові.

В розмові з нашим співробітником, директором театру тов. Горюньською поінформувала про наступний сезон держтеатру для дітей. Як і раніше, театр головну увагу звертає на налагодження найтіснішого зв'язку з шкільними організаціями і закладами та дітьми. В цьому році в роботу театру втягнуто піонерські організації. Крім того, значну допомогу театрові надають делегатські збори дітей, що їх буде утворено при театрі. У них братимуть участь представники всіх шкіл та піонерських організацій. Збори активно візьмуть участь в житті театру: обговорюватимуть постановки, допомагатимуть зв'язатись зі школами, регулюватимуть відвідуванням, збиратимуть матеріали в школах для загально-міської театральної газети, що її видає дитячий театр. Крім цього, кожна вистава буде тісно зв'язана з внутрішньою роботою школи, себто, відбуватиметься попередня проробка і підготовка глядачів у школах до сприйняття вистав. Така ж сама робота буде провадитись після вистав. Її адійснюватиметься силами шкільних робітників, але за планом, виробленим театром, та під його керівництвом.

Театр організує невеликі пересувні виставки до кожної ш'єси. Виставки характеризуватимуть епоху, стиль і побут виведений у п'єсі. Театр також готує невелику виставку, що ілюструє його роботу. Цю виставку буде відкрито до десятих роковин Жовтня.

Одночасно театр стає лавою центром дитячого художнього життя. Намічено організувати при театрі об'єднання керівників драмгуртками в школах та невелику консультацію, що може допомогти щоденній практичній роботі шкільних гуртків.

Що до репертуару, то як і торік, він буде поділений на 2 цикли: для дорослих учнів і для дітей молодшого віку. Для старших груп

Володимир Юрєвський.

Настя

(Уривок з повісті «Яблуні». Переклад з рукопису).

Ніхто не знав, звідки знову появився в Сутисках Сергій Бурчак. Де-хто говорив—з Константинополя, де-хто—з Болгарії, від генерала Врангеля, а де-хто—просто з Батуму чи Тифлісу, бо обридло йому блукати по чужих краях, і вирішив він повернутися на батьківщину, сподіваючись, що службу його в генеральських арміях забуто і ніхто тепер оудити за це не буде. В дев'ятнадцяти році записався він добровольцем у денікінські війська, нашив на гімнастерку старі гвардійські унтер-офіцерські погоони і пішов гуляти в мамонтовській «лінійності», гублячи лік очайдушним наскоком на міста, заводи і села. Пізньої осені в той страшний рік, уже коли різдвяні сніги випали, була чутка, що втік він з білими кудись за море. З того часу ніяких чуток про нього не доходило в усі роки.

— Ухайдався, чорт без покришки, — говорили з задоволенням чоловіки.

— Туди йому й дорога.

А молодіці згадували:

— Ну і вдача була в окаянного! Нахаба, непокірний, бабій...

— Та йому, звірюці, за саму вдачу голову зірвати треба було.

— А то ні? Через кого Катерині Савченковій та Одарці хати дьогтем мазали... Аж досі з синків не виходять.

І мати Сергієва, стара, зморщена Семениха, що підірвалася на надсильній роботі, що-неділі подавала в церкву грамоту за упокой душі свого втраченого сина.

Повернувся Сергій несподівано, на провесні, в кінці березня, коли в Сутисках готувалися до прової сівби. Увечері, смерком, увійшов у хату, оглянувшись швидко своїми яструбачими очима.

— Ну, добридень, чи що, — сказав, непа-че всього день минув, як його не було.

Мати силеснула сухими жилими руками і заплакала по-старечому тихо, з безпомічною радістю.

— Батько живий?

— Живий, Сергієчку, живий. До млина десь пішов...

За пічку поралася коло полотна якась молодка, дуже тиха з виду дівчина.

— Хто це? — повів очима Сергій.

— Робітницю, синку, держимо. Нікуди я не гідна стала. Поперек мей відбрало, як відрізаний. А Настя нам допомагає.

У Насті щілилися брови, коли вона побачила рудувате від доволітної смаги, різке обличчя Сергієва. Він скинув очима на її губи, груди, спідницю—і по-хазяйському сів до столу. Сидів він так міцно і так упевнено, що матері здалося, неначе він ніколи нікуди не йшов.

Третього дня завів у двір коло клуні Султан, ясношерстий, сірий, з підпалинами пес, схожий віддалік на вовка. Сергій цулко піймав його, прикрутив до старого шкільного напийника шворку і потяг на город. Приголомшений Султан упирався, відстрибував, гарчав, пручався геть, винувато, благаючи скавучав, але Сергій зі сліпою злобою підво-лік його до старої труни, спритно і швидко накинув на шню зашморг і смикнув шворку втору на сучок. З сучка порохом полетіло сухе лущиння кори, шворка під силою залізних рук, що тягли її, злітаючи, гаряче зашаруділа. Султан, захлискуючись, завивав, задикувся, задритав у шовтірі очманілими лапами і загойдався над землею, крутячись то вправо, то зліво, поки не застиг німою, неприродно закладеною тушою.

Сергій прямими твердими кроками повернувся до хати.

— Руки помити. Та обідать сич, — спокійно загадав він Насті.

І Насті раптом стало страшно—так страшно, як ніколи ще в житті не було. Але

Житомирський музей

За часи революції не тільки к. губерніяльні міста, але й деякі повітові збагатились музеями та бібліотеками, куди попало чимало з того, що раніш було власністю магнатів і що за десятизма замками оберігалось від чужого ока не тільки робітників і селян, а також й вчених людей. Житомирський музей за короткий час виріс в велику культурну установу в відділами—археологічним, історичним, ботаничним, мінералогічним, геологічним, зоологічним, мистецтвним, етнографічним та величезною бібліотекою.

Музей так розрісся, що будинок к. барона Шодуара не міг вмістити всіх відділів,—пришлось зайняти ще будинок, де розмістився відділ мистецтва. Відділи етнографічний та історичний розташовані також в окремому помешканні.

Чи можна було до революції мріяти, що завжди «захудалій», забутий Житомир, де дожили свій вік отставні генерали та чиновники, коли небудь буде мати свою картинну галерею, де виставлено кілька сот цінних картин всіх шкіл, руських, і європейських (на жаль мало картин українських художників, тому що більшість картин попало до музею із панських палаців), або наукову бібліотеку в активом більш 300.000 томів цінних книжок.

Моїм завданням було ознайомитись виключно з музичними матеріалами, а тому й річ поведу головним чином про бібліотеку.

Бібліотека займає весь нижній поверх музею. Актив її, як я вже згадував, більш 300.000 томів, серед них значна кількість надзвичай-

но цінних славянських стародруків і рукописів, більш 140 європейських інкунаблів (першодруків до 1500-1525 р.), більш 20 альбів (найкращі італійські видання 16 в.), до 150 ельзевітів (найкращих голандських видань 17 в.) та інші. Основу бібліотеки музею склали бібліотеки барона Шодуара, Житомирської католицької семінарії, Капітула і біскупської бібліотеки, Волпинської духовної семінарії. Це ядро поповнено ще книжками з бібліотек приватних осіб.

Особливу цінність має бібліотека Шодуара, яку збирали цілі покоління Шодуара на протязі більш століття. За де-які невеличкі книжки, як видно із поміток на палітурках, заплачено років 40—50 тому по 350—500 Франків. Найбільш цінні тут відділи—нумізматичні та природознавства; надзвичайно багато представлених відділи—католицько-протестантської полеміки, сектанства і масонства (Шодуари були масонами), а також відділи бібліографічними і довідковий.

Між іншим в бібліотеці Шодуара є рукописи знаменитого італійського професора—нумізмата Сестіна—(20 величезних фоліантів в оправі із кіпарісного дерева); труді славного бібліографа Еберта та інші.

Не менш цінна і католицька бібліотека (до 50.000 книжок—від Гутенберга.

Музичної літератури—в музейній бібліотеці незначна кількість.

Більш зсього—польської музичної літератури початку і середини 19 в. (переважно—полонези, мазурки та інші). Досить значна скрипична література. Чимало—закордонних видань початку 19 в.; попадаються старі руські видання,—і досить цінні, що являються тепер бібліографічною рідкістю. Цінні музичні журнали—«Нувелист» за 1849 та 1851, «Музыкальный свет» за 1856 р.

Між рукописним матеріалом зустрічаються твори І. Вагнера (1857 р.); Н. Бороздіна (1861 р.), Сокальського (романс «Розлюбив мене» з супроводом оркестра). Твори Вагнера і Бороздіна присвячено Марії Вокшанівній (дочка директора Житомирської гімназії, а в майбутньому—якня Шодуара). Можливо, що Бороздіна—це той самий приятель Сокальського П., з котрим останній вів дуже цікаве листування (листування збереглося у сестер Сокальського).

Заслужують уваги де-які підручники, між іншим підручник («Studien») генералбаси, контрапункту і композиції—Бетховена, складений по уривкам його рукописів і виданий Інг. Ріттер фон-Зеффід 1832 р. в Відні; під-

ручник гармонії Вертон (Париж); «Сясное по-ставление к изучению Генералбаса. Сочинил и издал в пользу любителей музыки Франц Цых—Харков».

Цінна збірка французьких пісень, з аккомпанементом фортепіано (більш 40, з чудовими гравюрами; видання 1772 р.).

Між рукописними нотами збереглася одна голосова партія духовних концертів; концерти самі по собі не цікаві (початку 19 в.), але між ними знайшовся один концерт, що заслуговує особливої уваги. Починається він так: «Дудка прає... Іван мовчить... А все знає».

А далі співається про кохання, про те, що «мне серце лишь на то дано, чтобы тобой прельщаться,—мне смерть с тобою разстаться»...

Очевидно, церковних співаків більш захоплювали любовні пісні, ніж духовні концерти.

Шкода що не збереглися всі голосові партії. Між книжками католицької бібліотеки із нотних книжок пощастило бачити «Градуюл» (церковні гравіюнки),—фоліант величезного розміру, написаний на чудовому, тонкому пергаменті в Луцькому монастирі 1642 р. (Ноти квадратні і написані на 4 червоних лініях). Для католицьких нотних рукописів це не такий вже давній бо вже з кінця 15 віку, церковні нотні книжки друкувались в Італії. Такі нотні богослужбові книжки є в Київській Всенародній бібліотеці (Міссал, надрукований 1482 р.) і в Лаврському музею. Але це не лишає Градуала 1642 р. його значної цінності, як рукописного пам'ятника. Дуже цікава ця Градуала оправа.

Особливої уваги заслуговує Біскупський цюремоніал, надрукований в Парижі 1633 р.,—за часів, коли Франція конкурувала в мистецтві друку з Голандією. Це величезна книжка з чудовими гравюрами, що ілюструють весь ритуал біскупських служб; в ній є відділи з нотами (тони, в яких треба робити різні «возгласи»).

Для історії української музики найбільш цінним пам'ятником в Житомирському музею треба визнати—рукопис музики до п'єси кн. Шаховського «Казак стихотворец», яку вважають першою надрукованою українською п'єсою. (Надруковано вперше 1815 р.). Правда, вона писана мішаною мовою—русько-українською, при чому українська мова нечиста, але в самій п'єсі сюжет взятий із українського побуту і подаються українські мелодії. Можна думати, що це була дійсно перша п'єса, що ставилась на Україні немов оправаляння укра-

найстрашніше і незрозуміле, що вона в себе вловила в той момент, було те, що спокійність Сергієва подобалася, приваблювала.

Тоді ж, у ті трівижно-зеленуваті березневі вечори, вона почула від сусід обережне шепотіння, ніби в білих, коли ті на Москву йшли, Сергій був за ката, і що вишати для нього—звичне діло, бо напрактикувався за дев'ятнадцятий рік.

Сергій відразу став головним господарем у хаті. Старий батько задоволено крестав і радів, що діждався собі зміни.

— Я своє віджив. Хай тепер він командує, коли хист є.

Сергій ретельно взявся до діла, вставав удосвіта і працював до смерку. Дістав у радгоспі насіння, засіяв три десятини пшениці, п'ятнадцятина проса, десятину ячменю, трохи гречки,—порався і робив коло землі, як кріт.

Якось, повернувшись з поля пізно ввечері, він побачив Настю на привибі, і йому здалося, що вона в тій непевній, безпритичній яндрі, що часто буває в дівчат, що їм нікого кохати. Настя зараз же поветала і пішла готувати до вечері. Після вечері Сергій хотів чого довго порався у дворі і раптом крикнув суворо з повітки:

— Насте! Що це в тебе за безладдя? Іди віднеси мішки до клуні.

У Насті якимсь побоюванням, темним передчуттям тіпнулося серце.

— Вони ж у клуні.

— А це що валяється? Собака?

— Хто небудь узяв... Я їх сама складала на місце.

— Іди, подивися, складала, чи ні.

В грядях у Насті стало неспокійно, млясо, страшно. Вона поправила хустку і, як у пастку, пішла в повітку. Небо на заході, над темними дахами хат, ще світилося слабим зеленувато-жовтим світлом. Десь далеко на селі чулися роспливчасті вечірні голоси.

— Ось, бери. Та живо!

Настя поспішно нахилилася, але ледве встигла схопити мішки, як Сергій раптом швидко обійняв її за плечі. Вона мовчки вирвалася і відбігла, вся затремтівши. А Сергій, усміхнувшись, здивовано клинув її услід:

— Злякалася?..

Швиденько Настя кинула в темряву клуні мішки, зачинила двері і замкнула на клямку так хутко, неначе залізо клямки пекло їй пальці.

— Та ти почекай. Насте!..

Сергій загородив дорогу і піймав швидко руку, що цуралась його.

— Ти чого мене боїшся?..

— І не думала...—боязко, відбиваючись, з соромливою теплотою і усмішкою сказала Настя, сама не розуміючи себе, не розумію-

чи свого раптового незвичайного хвилювання.

— Аджо я не кусаюся.

— Знаю...

— Знаєш? Ах ти, чудачко!.. Ходімо на Бут, у графський сад, посидимо трохи.

— А що я там забула?

— Хіба лише за тим ходять, що забувають?

Він міцно потяг її за собою, в бік города, до саду.

— Пусти...—тихим, радісним пошептом попрохала Настя, і знову голос її прозвучав ніжно, схвильовано.

Сергій сівши до себе, хотів обійняти, обхопити спину і груди, але вона раптом низько нахилилася, крутнула всім тілом до землі і вивернулася з жилавих, петерлячих рук.

— Ну, гляди, завтра ідемо обов'язково!

Поправляючи на голові хустку, що розв'язалася, Настя відбігла до дверей хати. Уже держучи руку на дверній клямці, вона несподівано для себе оглянулася. В імлі сутінків Сергій стояв посеред двору, повернувшись до неї.

— Чуєш?—шалко і жадібно покликав його голос.

Настя помовчала одну лише мить. Потім усміхнулася в темряву і стиха, зі співучим задором сказала:

інська. («Наталка Полтавка», як відомо, вперше поставлена в Полтаві в 1819 р., а надрукована тільки в 1838 р.).

Є відомості, що мелодії до п'єси «Козак-стихотворець» вперше заведено в ноти Кавосом, але трудно сказати, чи в рукопису що переходить в Житомирському музею, ті самі мелодії, чи ні.

«Клавір» музики до «Козака» дає тільки вокальні партії, ні фортепіанового, ні оркестрового супроводу в ній немає.

Із дієвих осіб Маруся співає «Іхав козак за Дунай», а далі — «Як сказала матуся, — ти змилюся, Маруся...» Деомид співає: «Знають турки нас і шведи».

І об нас ізвестен свет...

Вільш интересна музика балету, який в п'єсі займає значну частину і складається з 22 №№. Зберілися партії лише другої скрипки, баса, флейти, першого кларнета, першої і другої труби, що свідчить, що музика написана для оркестра значної кількості по складу.

Оце весь музичний матеріал, що заслуговує уваги.

Етнографічний відділ житомирського музею невеликий, але складений з великим умінням і любов'ю. Тут росташовано експонати в такій послідовності, як люде творили своє життя.

З початку йде ловецтво, далі — рибальство, дике бджільництво, скотарство (тут між іншим цінна колекція калатал, що чіпляють, чи чіпляли скотині, коли вона ходила по високих травах і кущах); рільництво, пересування, тут, між іншим, — дерев'яний велосипед); навішня техніка, (коленці кріпацьких корбів, казанці і різного приладдя для озвілення); ткацтво (ткацькі верстати та інше приладдя); народне мистецтво. Тут значні колекції народних вишивок, писанок. Між музичними інструментами — старовинний торбан, бандури, цимбали, ліри; не видно ні баса, ні бубона; за те заслуговують уваги — гарнетка (із березової кори) з роготубом, значна кількість різьблених сопілок і колекція очеретяних та солом'яних дудочок.

В культурному підвідділі дуже цінні — «Шопка» або Житомирський вертеп Антона Смерди (Шопка крита соломом; а в середині — колекція ляльок); вертеп, подібний Галагановському; Соломонянська кадило (початок 18 в.), художньої роботи; братська воскова свічка, Заввишки вишньої аршинів зо три і мало не ½ арш. в діаметрі). Коли закладався цех при братстві (а вони закладались раніш при церквах), братчики кожного цеху збирались: гуртувались коло своєї братської свічки, і кожний

— Чую.

Але зараз же, переступивши порів, злякалася — злякалася так, що заколотилося, задихалося, серце: це «чую» було схоже на згоду, на обіднянку.

Вона довго не могла заснути, тучно і жарко колотилося серце, часом якомось завмирали, тімили груди, неначе шезало кругом повітря і нічим було дихати. Вона без краю думала про Сергія, про його залізну вдачу, про його сміливі владні погляди, про вибаглизії руки, що з ними немає сил боротися. І що глухішою ставала ніч, то бажанішою і загадковішою здавалася їй його дика сила. Співали другі півні, коли Настя заснула.

Увесь другий день пройшов, як у тумані. Сергій був на полі, але його найближчу присутність у самій собі Настя почувала весь час. День тягся ноймовірно довго, повільно, йому, здавалося, ніколи не буде кінця.

Нудним вітром летіли думки; вони проносились, як сплутані паркі хмари, повні прихвильності, легкості, спокою, — але ні на чому не можна було зупинитися.

Сергій повернувся раніше, ніж звичайно. Він живо усемихнувся Насті, вводячи коней через розчинені нею ворота. Вона опустила вії, схвилювана й стурбована, як недосвідчена змовниці.

Увечері, після заходу сонця, дзвінки дівоцькі голоси знову завели на селі пісню. Пісня

В кінці вересня місяця в Головополітосвіті відчитувалося за свою 2-х річну роботу ЦВ Асоціації Революційного Мистецтва України. В доповіді ЦВ було висвітлено поданим докладним фактичним матеріалом величезну організаційну й культурно-ідеологічну роботу, переделану за цей час цією молодого Асоціацією. Зокрема було подано й матеріал з широко вже відомої виставочної кампанії, що її перевела АРМУ в минулому році. Крім виставок організованих і переведених Асоціацією (в Києві, Одесі, Дніпропетровську, Дніпро-басі й Всеукраїнської в Харкові з загальною кількістю понад 1500 експонатів), члени Асоціації брали участь також у виставках влаштованих 130-секціями Радмису: Київської на контрактах та Харківської «Художник сього-дні».

В доповіді було подано також матеріал, що характеризує стан Асоціації на сьогодні: Асоціація об'єднує в цілому по всім своїм філіям — Київській, Харківській, Дніпропетровській, Одеській, Артемівській біля 250 митців, що до складу Асоціації по кваліфікації її членів, то АРМУ об'єднує понад 40 професорів і викладачів худ. ВУЗ'ів УСРР, а також актив радянського художнього молодняку, що закінчив мистецькі ВУЗ'и Рад. України. Зокрема АРМУ має в своїй складі досить значну для мистецького об'єднання кількість партійців і комсомольців. Асоціація вперше також із художніх організацій переводить в Донбасі певну постійну роботу, маючи там свій філіал в Артемівську, що об'єднує місцевий художній актив, самоуків-робітників, а також керівників 130 гуртків роб. клубів. АРМУ зв'язалася вже з рядом мистецьких об'єднань, як РСФОР (ОСА, АСНОВА і др.), так і де-якими рев.-мистецькими об'єднаннями Заходу. Робота її в цілому й зокрема виставки знайшли широкий відгук як у пресі

раз свічки, що не догорали, добавлялись до загальної свічки, а тому вона із року в рік росла вгору і розбухала.

Є чимало старих ікон роботи народних художників, історичних картин та інш.

Цікаво тут зазначити, що завідувач етнографічним музеєм т. Кравченко установив зв'язок музею з школами й учителями і провадить інтенсивну працю по вивченню історії та побуту цілих округів, про що свідчать цілі томи рукописних матеріалів.

О. Дзбанівський.

По художніх організаціях

УСРР, так і Радсоюзу в цілому. В своїй роботі АРМУ намагалася як найтісніше зв'язатись з широкими колами пролетарської громадськості, відповідно плануючи всю свою практичну діяльність.

Художній відділ Упр. Політосвіти в своїй резолюції на доповіді АРМУ ухвалив: 1) констатувати колосальну роботу, переделану АРМУ по організації українських художніх сил на певній суспільно-політичній і художньо-ідеологічній платформі; 2) загальну політично-ідеологічну лінію АРМУ визнати вірною; 3) відмітити принципово позитивне ставлення ЦВ АРМУ до організації Всеукраїнської федерації, організації радянських митців по лінії образотворчого мистецтва; 4) вважати необхідним взяти заходів для забезпечення дальшої роботи Асоціації, зокрема звернутись від УПО НРО до ОВК-Київ, Харкова й Одеси з листом, в якому просити забезпечити помешканнями філії АРМУ; 5) посилити зв'язок АРМУ з УПО та керівництво з боку УПО.

Такі основні пункти ухвали художнього відділу Головополітосвіти по підсумках 2-х річної роботи Асоціації, звідна доповідь якої явилася першою в УПО, з худ. об'єднань по лінії образотворчого мистецтва.

АРМУ готується зараз до ювілейної Всеукраїнської виставки та бере участь у Всеукраїнській Виставці мистецтва народів РСРР й виставці «Правора і літографія РСРР за 10 років», яку влаштовує Музей мистецтв у Москві. На «Виставку Мистецтва Нац. і Нар. СССР» АРМУ надіслало понад 300 експонатів з різних відділів: малювання, театру, виробничого мистецтва (кераміка, текстиль), архітектури, графіки й т. інш. На виставку до Музею Мистецтв надіслано понад 160 переворотів і автолітографій графіків Києва й Харкова.

Робота Асоціації поступово набирає все ширшого характеру й розмаху. Минула її робота знайшла вже відповідну оцінку в резолюції Худ. відділу УПО. Підсумовуючи досвід минулої роботи, АРМУ й далі вестиме роботу, в напрямку ще більшої консолідації рев.-мистецьких сил, їх удосконалення, ставлячи перед ними завдання дальшого будівництва Радянської мистецької культури через розвиток художньої продукції й творчості в першу чергу, перевіряючи її шляхом критики й обслуговування широким робітничим мас з тим, щоб в майбутній федерації організацій радянських митців зайняти належне місце й практикою своєї роботи.

Є. Х.—НО.

то паростала, здіймаючись, як великий розмашистий птах, то повільно пливла затихаючи. В ній стілки було туги і відваги, що Настя вже не вагалася. Подоївши корову і поставивши горщик з молоком у льодовник, вона, чекаючи чогось неминучого, по-вчорашньому сіла на призьбу. В небі, з лівого боку від збілдої зорі, вузьким і дуже тонким серпом, як нез'єднаний срібний перстень, проступив молодий місяць.

— Ну, ходім, — покликав раптом, вишпівши з повітки, Сергій.

— Куди? — замерло в Насті серце.

— Та в сад. Забула? Там яблуні цвітуть... гарно... Ходімо, ніж тут по-сирітському сидіти!

І Настя повільно підвелася з мирних компатних дощок призьби, таких знайомих, простих і затишних, — щоб іти на зустріч невідомості.

За городами, на високому березі, над Бугом, широко розкинувся сад, що належав колись графові Гейдену. Графський палац, збудований на крутім скелястім виступі, в вісімнадцятому році згорів, і тепер стирчали від нього лише дикі уламки чорних напівзруйнованих стін. Сад тягся десятии на двадцять. Яблуні буйно розрослися. Вони стояли в піжноромежовому цвіту, як пейсела хмара, що допіру спустилася на широку

простягнуті галузі дерев, вони кликали до себе, вабили очаруванням небувалих, незвичних радостей.

Настя не почувала, що йде, — земля хитко тряслася і пливла під нею. Вона не помітила, як скінчився город, як м'яко розминалася зелена галявина, як вирости перед очима густі зарості яблуневого саду. Квітучий тонкий запах холодуватим полотном торкнувся її обличчя — і в цю ж мить Сергій твердо рукою міцно обхопив її плече, спину.

— Покалі мене... Сергієчку... Не займай...

— Ах, ти, чудачка! От чудачка... — задихався, п'янів Сергій. — Не вік же тобі дівувати!

— Ріднесенький, пусти...

— Та чого ти боїшся? Ну, чого? Невже заміж ніколи не підеш.

— А ти візьмеш?

— Чому ж не взяти?.. Ах ти, боягузко, зайчона...

Настя не встигла відсторонитися, не встигла в останньому опорі відступити, вирватися. Жадісні, палкі губи впилися в її рот — перші чоловічі губи, що їх вона ще недавно боялася. І відразу ж солодко закружилася голова, самі собою підкосилися, опіли ноги і, падаючи на землю, Настя схопилася за сухе торішнє листя...

Б і б л і о г р а ф і я

Етнографічний вісник, кн. 4. За головним редагуванням акад. А. Лободи та В. Петрова. Етнографічна комісія ВУАН, Київ, 1927 р. стор. 200+13. Ц. 2 карб.

Четверта книжка «В. В.» містить чимало різноманітного матеріалу, інтересних розвідок, потрібних не тільки фахівцям, що працюють на полі краєзнавства, але й широкій масі читачів.

Акад. А. Лобода в своїй статті «З пісень на Україні про світову війну 1914—18 р.р.» подає декілька пісень, в яких відбилася тяжке горе селян та робітників підчас імперіалістичної війни, сумні враження від різних бойових подій та страшенне невдоволення війною. Ширілися ці пісні по Україні зросійщеною мовою, як аазначав автор, «під впливом маси війська, що говорило по руськи» взагалі.

Різними релігійним «чудам», що широкою хвилею покотилися були не так давно по Україні, переважно на Правобережжі, присвячено статті: П. Попова—«До текстів т. зв. «Калинівських» пісень»; М. Левченка—«Як утворилася легенда про нове чудо в Лаврі». В. Кравченко подав записи «Псалмів», що в р.р. 1923—24 співали широчане підчас подорожувань до різних чудес. П. Попов у своїй статті порівнює «калинівські» пісні з старими зразками усної народної творчості і робить висновок, що «калинівські» пісні належать від пісень типу колядкових, ліричних.

К. Квітка закінчив друкувати в цьому збірнику «В. В.» свою простору розвідку про українські пісні, про «діогубинцю», в якій досліджує віршову та музично-ритмічну форму таких пісень, використовуючи для цього як відомі вже записи пісень з мелодіями, так і недруковані ще, переважно з матеріалів ВУАН.

В статті «Голод на Україні року 1921» Н. Дмитрук подає записи (зроблені здебільшого на Коростенщині), найрізноманітніші заходи, що їх практикували селяне, щоб відвернути посуху підчас недавньої голодомки.

В. Петров в розвідці «Мітологема Сонця» в українських народних віршуваннях та візантійсько-християнській культурній циклі досліджує питання, що спеціально ще не досліджувалося в нашій науковій літературі, «про

соняшний міт» в українських народних віршуваннях, не торкаючись казкових сюжетів соняшної тематики. Автор статті прихилився до думки акад. Веселовського про те, що «народні уявлення зв'язано з середньовічною візантійсько-славянською перекладною літературою».

У відділі «Матеріали і статті з історії укр. етнографії» вміщено замітку В. Рудинської «До історії укр. етнографії. Іван Рудченко». В своїй замітці Рудинська пише: «Сподіваючись, що хтось інший використає вищезгаданий матеріал (матеріал Полтавського музею) для справжнього повного життєпису Рутченків, тут нагадує лиш коротенько, хто й що він був, спинаючись докладніше на праці його, як етнографа» (стор. 127). «Нагадавши коротенько» давно відомі вже факти з теогії Івана Рудченка і перерахувавши авторів, що писали про братську літературну спільноту П. Мирного та Ів. Білика, В. Рудинська далі подає формальний опис неопублікованих ще записів етнографічного матеріалу самого Ів. Рудченка і в інших, що надсилали йому. До аналізу змісту згаданого матеріалу авторка замітки не вдається, й докладно на праці І. Рудченка, як етнографа так таки і не описується.

Замітку В. Рудинської написано позверхово і нецікаво.

Отже, будемо сподіватись, що справді, хто інший використає згаданий вище матеріал для справжньої наукової розвідки про І. Рудченка, як етнографа.

У цьому ж відділі «Матеріалів» Андрієвський О. («До історії видання літератури українського фольклора». Б. Д. Грінченка видрукував листа В. Доманицького до Грінченка, що доповнюють пазвану працю Грінченка. В. Білий («З неопублікованих матеріалів М. Закревського») подав частину неопублікованого фольклорного матеріалу, що його позбирав М. Закревський до другого видання своєї відомої збірки «Старосвітський бандурист».

У бібліографічному відділі вміщено чимало рецензій на етнографічні видання нашого Союзу і закордону.

По ціні (2 карб.) широкій масі читачів книжка мало приступна.

І. П.

Н о т о г р а ф і я

музичні видання для дітей.

З продукції Музсектору ДВУ й Книгоспільки останній час звертають на себе увагу музичні видання для дітей, головне тим, що наразі справу постачання дітям музичної літератури значно покращено. Як що перші роки своєї музичної видавничої роботи ці видва випускали для дітей музичну літературу вокальну, збірки й окремі пісні з досить примітивною музичною фактурою й в простеньких формах, то 1926-27 р.р. принесли видання дитячих опер («Лисичка, котик і півник» К. Стеценка), прекрасні обробки пісень для дітей (М. Вервицького, П. Козницького і Л. Ревуцького) і першу збірку дитячих п'єс для фортепіано (Ф. Надененка). За останній час назначені видавництва цілком певно стали на шлях поглиблення музичного видавництва для дітей і ми маємо ще кілька подібних видань, що хоч по часті заповнюють широгалину в матеріалі для музичного виховання школярів соціалізму і дають чудовий матеріал для музичних шкіл. На останніх виданнях ДВУ ми й зупинимось.

Найменше вдалими з них є «Вареники» Я. Ступни, опера-пантоміма на одну дію ор. 23. Ст. Глизова. ДВУ, 7,6 аркушів, ціна 1 карб, 65 коп.

В цілому не досить «сладенька» музика, дещо в стилі німецьких збірок. Але вона мало говорить допитливому слухачеві і виконавцеві завдяки своїй бездумності і маломістовності. Нема в ній і справжнього українського народнього мелосу, зміст якого бачимо звороті фальшиво класичного характеру, вони почувалися і в поезії гармонії.

Д. Яновський «Бублики». 18 фортепіанових п'єсок—справ для дітей на українську тему із збірки К. Квітки. ДВУ, 3 арк. Ціна 1 карб, 40 коп.

Автор поклав собі завдання ознайомити дітей з основними принципами музичної форми. На карб автором можна віднести те, що

він, тяжучи до оперного музично-драматичного стилю і володіючи оркестром не зміг укласти в рямці музики для дітей. П'єски Д. Яновського здебільшого важкі для виконання не тільки дітям, а й дорослим: від такої п'єси, як от № 3 (Капон в квітку) дитина мусить «повисити піс на лавинку», бо п'єса надто важка технічно. Отже, дитина має ці п'єси тільки слухати, а не виконувати, що значно зменшує вагу збірки.

Що до слухового сприймання п'єсок дитиною, то чи не занадто тяжке звучання деяких з них (№№ 5, 6 в рівнобіжних сентиментах й нонами на протязі воіх тактів). Поруч з цим у деяких п'єсках звучання досить примітивні, ми б сказали—жовлі. Таким чином принципальної лінії в педагогічній цілевій установці не додержано.

Е. Шейнін. 8 дитячих п'єс на єврейські теми для ф. п. ор. 2. ДВУ, 2 арк. Ціна—75 коп.

Ці п'єси справляють ширемне враження завдяки допитливому погляді автора в сторону сучасного звукоформування; написані вони досить інтересно. На жаль, не завжди витримано метр. Асиметричність сама по собі приємна, але коли вона ув'язана з гармонією. Деякі п'єски надто короткі, а деякі технічно важкі для дітей. При всьому тому треба сподіватися від автора дальших цікавих оригінів.

О. Берндт. Фортепіанові п'єски для дітей. ДВУ. 5 арк. Ціна 1 карб. 70 коп. В основу твору покладено українські народні теми із збірок К. Квітки—«Народні мелодії» та В. Верховинця—«Весняночка». Написано п'єски в ознамням фортепіанового стилю й технічних засобів. До кожної п'єски окремо подано тему, визначено ступінь трудности кожної п'єси, подано хорошу аплікатуру, педаля вказано скрізь і з омаком, в чому почуватися свідомий своїх завдань педагог. П'єски музикальні.

Література до 10-річчя Жовтневої революції

Друкуються такі книжки по питанням: Соц.-економічним, політичним, агітаційним, агропатанда і радянське будівництво.

УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.

Буценко А.—Радянське будівництво на Україні. Істпарт ЦК КП(б)У та Всеукр. Коміс. Святкув. 10-ти річчя Жовтня.

Жовтень на Україні. Збірник. Статті Затонського, Кагановича, Кулика, Трубака, Якіра, ДВУ.

Зарудний С.—Кооперація на 10-ті роковини Жовтня. «Книгоспілька». Для масового читача. Збірник.—Будівництво соціалістичної України. ДВУ. Статті Балицького, Затонського, Золотарьова, Петровського, Скрипника, Сухомлина, Чубаря, Шліхтера та інші.

Збірник.—Національне питання за 10 років. ДВУ. У збірнику беруть участь: Буценко, Затонський, Каганович, Скрипник, Хвиля.

Кін.—Денікніщина на Україні. Істпарт ЦК КП(б)У та Всеукр. Комісія Святк. 10-тиріччя Жовтня.

Розенгауз.—Клуб на 10 роковини Жовтня. ДВУ.

Українська кооперація за 10 років радянської влади. Збірник «Книгоспілька».

Фурер В.—Від кріпачства до будівництва соціалізму. Істпарт ЦК КП(б)У та Всеукр. Коміс. святк. 10-ти річчя Жовтня.

Целларіус.—Кооперація за 10 років диктатури пролетаріату. «Книгоспілька».

Руською мовою.

Бубнов А.—Вооруженный пролетариат на защиту завоеваний Октября. 1927. ГИЗ.

Владимирский М.—Октябрьские дни в Москве. «Моск. Раб.».

Ерде.—Революция на Украине. «Пролетарий».

История Октябрьской революции. Под ред. М. Покровского. ГИЗ.

Истпарт МК ВКП(б).—Год борьбы и победы. 1927 г. «Моск. Раб.».

Кін.—Денікніщина на Украине. Істпарт ЦК КП(б)У та Всеукр. Комісія по празднов. 10-летия Октября.

Октябрь в экскурсиях по Москве. «Моск. Раб.».

Петров.—40 лет тому назад. «Моск. Раб.».

Серебрянский.—От Керенщины к диктатуре пролетариата. «Моск. Раб.».

Скрипник М.—Памяти погибших за Октябрь. ГИЗ.

Смидович.—Работница и крестьянка в Октябрьскую Революцию. ГИЗ.

Ессен.—Десять лет советского строительства. «Моск. Раб.».

Ярославский Е.—ВКП(б) в 1917 году. ГИЗ.

ЗБІРНИКИ. (Спомини. Критика).

Українською мовою.

Критичний збірник.—«Література за 10 років». Маніфест літературної організації. Шляхи літератури. Упорядкували Лейтес А. і Яшек М. ДВУ.

Пилипенко С.—Збірка до 10 роковин Жовтня. Художня збірка для сельбудів та хатчитальн. ДВУ.

Руською мовою.

В боях за Октябрь.—Гражданская война и художественная литература. «Моск. Раб.».

Коган П.—Литература великого Десятилетия. «Моск. Раб.».

приємні і досить легкі. Гармонії не складні, але досить свіжі, кой-де інтересний ритм, форма різноманітна.

Як ми бачили вище, цілі композитори не завжди добувають для дітей і частенько подають їм невідходящий матеріал. Гадаємо що збірка О. Берндта цілком задовольняє скромному завданню автора дати дітям нескладну й адокову музику з українського репертуару.

З технічного боку видання ДВУ недосконалі: багато помилок, сквернуватий папір і не-вдалі обгортки.

Дейт.

Артист Голинський в Державній Опері

(Аїда).

В середу, 19-го жовтня, в опері «Аїда» відбувся перший виступ артиста Михайла Голинського в партії Радамеса. Цей виступ ще молодого, але вже відомого і закордоном, артиста показав, що українська опера в особі М. Голинського зробила цінне придбання. У артиста великого діапазону й сили, красивого тембру й рівний драматичний тенор, хоча широкій, іноді баритонального характеру, звук медіуму й нижнього регістру нагадує так рідкий тепер героїчний тенор. Верхній регістр голосу із концентрованим добре оперним металевим звуком просто блискучий. Такий фраз, як кінцева фраза сцени на березі Нилу ми давно вже не чули. Манера посылати звук, як і самий характер звуку, свідчить про добру італійську школу.

Невигідно для співців побудована партія Радамеса, що починається з дуже відповідальної арії і аж до третьої дії не дає змоги виконавцеві розгорнутися, рівно, як виступ в ансамблі, що вже вігрався й зспівався, де-що виявляли артиста в перших 2-х діях, але уже і в арії артист показав свої видатні опішючі здібності і привернув до себе симпатії всієї аудиторії, що перейшли в бурливі й довгі оплески після сцени на березі Нилу й двох останніх актів, де артист у весь шир розгорнув свій голос, і виявив великий темперамент.

Судячи по даній виставі та по виступові артиста в саєрному концерті в Будинку Літератури, де він з великим драматизмом й опішючою майстерністю виконав арію з «Аїди» Шеня» сфера артиста саме італійська опера.

Добірний ансамбль «Аїди» в рецензованій виставі, добре зроблені хормейстром Поповим хор і оркестр в руках А. Маргуляна роблять виставу цієї опери одною з найкращих вистав останніх сезонів.

Юрій Ткаченко.

Харківський Краєвий Відділ ВУФКУ в 1926—27 році

Про роботу ВУФКУ в минулому операційному році доповідає голова крайвідділу ВУФКУ Ф. Савчук на засіданні секції народів Миськради.

Робота крайвідділу ВУФКУ полягає в тому, що він має керувати кінотеатрами та експлуатувати їх, постачати кіноапаратами та фільмами робітничі й сільські клуби, провадити кінофікацію села, то-що.

ВУФКУ в Харкові має 7 кінотеатрів на 3400 місць. В 1926—27 році в цих театрах було 2.008 тис. глядачів, на 48% більше, ніж в 1925—26 році. Кінотеатри в Харкові досить старі і в технічному відношенні невідповідні. Для того, щоб підтримати кінотеатри хоч трохи, ВУФКУ щороку витрачає 25 тис. карб. Крім того, цих театрів для міста не достатньо. Особливо кельсько, що-до цього на робітничих околицях. Отже, досить гостро стоїть справа про побудовання двох кінотеатрів в центрі (на 1.500 місць) і на околицях (на 1 тис. місць). На це буде потрібно 11/2 міль. карб. Правління ВУФКУ, що будує тепер фабрику не має вільних коштів. Доповідач говорить, що в побудованні нових кінотеатрів повинні взяти участь місцеві органи й допомогти ВУФКУ дати довгострокові кредити та дати кошти.

Слідство в дні ВУФКУ готується в наступному році відкрити 3—4 літніх театри, переважно на робітничих околицях. Тепер ВУФКУ вживає всіх заходів для поліпшення умов перебування глядача в кіно, організує читальні, кутки, ігри в фойє, буфети передано ХЦРК і т. д.

Щодо робітничих клубів, то їх в Харкові ВУФКУ обслуговує 90—100. Працюють вони 1—2 дні на тиждень. В деяких клубах помітно ухил до комерційної діяльності. З закритих клубів ВУФКУ бере за день від 10 до 16 карб.

Кінофікація сел Харківщини пройшла досить успішно. Устатковано 44 сільських стаціонарних установок. Помітно, що Окроблітосвіта мало звертає уваги на роботу сільських кіноустановок. Протягом зими ВУФКУ намічає ще більш широко розгорнути роботу у справі кінофікації села.

Шахи й шашки

За редакцією І. Л. Янушпольського.

Матч Капабланка—Альохін.

Партія № 27. Індійська.

12—партія матчу, відіграно 16 жовтня у Буенос-Айресі.

Білі—А. А. Альохін.

1. d3—d4
2. c2—c4
3. K b1—c3
4. C c1—g5
5. e2—e3
6. K g1—f3
7. T a1—c1
8. Ф d1—c2
9. a2—a3
10. C g5—h4
11. T c1—d1
12. c4 : d5
13. C f1—d3
14. 0—0
15. Ф c2—b1
16. K c3—e2
17. K f3—e5
18. C h4 : f6
19. C d3—h7+
20. K e5—d7+
21. K d7—c5

- K g8—f6
- e7—e6
- d7—d5
- K b8—d7
- C f8—e7
- 0—0
- c7—c6
- a7—a6
- h7—h6
- T f8—e8
- b7—b5
- c6 : d5
- C e8—b7
- T a8—c8
- Ф d8—e5
- K d7—b6
- K b6—c4
- C e7 : f6
- Kpg8—f8
- Kp f8—e7
- Ф a5—b6¹⁾

Чорні—Х. Р. Капабланка.

22. K c5 : b7
23. C h7—d3
24. Ф b1—a2²⁾
25. b2—b3
26. Ф a2—d2
27. T d1—c1
28. T c1 : c7 +
29. C d3—b1
30. K e2—f4
31. Ф d2—e2
32. K f4—d3
33. b3—b1
34. Ф e2—b2³⁾
35. K d3—c5
36. d4 : c5
37. f2—f4
38. C b1 : e4
39. Kp g1—f2
40. g2—g3
41. T e1—c1
42. T c1 : c3

- Ф b6 : b7
- T c8—c7
- T e8—c8
- K c4—d6
- Ф b7—b6⁴⁾
- Kp e7—d7
- T c8 : c7
- C f6—e7
- Kp d7—c8
- g7—g6
- K d6—e4
- T c7—c3⁵⁾
- Ф b6—c7
- C e7 : c5
- Ф c7—e5
- Ф e5—g7
- Ф c5 : e4
- Ф g7—f6
- g6—g5
- g5 : f4

Капабланка здався.

1) Помилковий хід; чорним слід було зіграти 21...Tc8 : c5 22. b2—b4 Фa5 : a3 23. b1:c5 і в них 2 сильних пішака за якість.

2) Щоб зіграти b2—b3.

3) Чорні не допускають ферзя на a5

4) Цей хід програє.

5) Білі загрошують зіграти f2—f3 і виграють.

6) На 42...f4 : c3+ білі відповідають 43. Kd f2—g1 і виграють.

Хроніка.

13, 14, 15, 16 і 17 партії матчу Капабланка—Альохін закінчилися в нічию. Стан матчу після 17 партій—Альохін+3, Капабланка+2 і 12 партій нічию.

Всесоюзний турнір-чемпіонат.

Після 17 турів у Дуза-Хотімірського і Романовського по + 11 і по 2 незанічених партій у Богатирчука + 10 1/2 і 3 незак. Далі у Макагонова і Момеля по + 10 і т. д.

Закінчився турнір-чемпіонат команд окремих республік. Турнір виграла Білоруська команда, Українська на 6-му місці.

У Всесоюзному турнір-чемпіонаті по шашках після 8 турів представники Харкову т. Баку-менко на 2 місці.

На міжнародному турнірі у Лондоні (почався 10-го жовтня) після 9 турів на 1-м місці Тартаков.

Хроніка

— Книжкова виставка федерації радянських письменників. Виставочний комітет при федерації письменників об'єднань РСФРР ухвалив організувати до 10-х роковин Жовтневої Революції виставку книжок художньої літератури й критики, що буде ілюструвати історію розвитку радянської літератури за 10 років.

— Видавництво письменників. Група Харківських письменників та перекладачів заклала кооперативне видавництво «Кадр».

Окрім перекладної літератури в найближчі часи вийдуть книжки оповідань членів «Кадра» В. Юрезанського, Я. Кальницького, і повість Н. Борисова.

— Оригінальна реклама. Видавництво Герард Грассе вжило досить оригінального зв'язку зі споживачем, себ-то покупцем книжки. До нових книжок вкладається анкета з такими запитаннями: 1) Чому ви купили цю книжку? 2) Чи вас спокусила назва книжки? 3) Чи прочитана рецензія? 4) Чи реклама видавця? 5) Чи розмова з приятелем? 6) Якої ви думки про цю книжку?

Звичайно й тут не обходиться без реклами, бо далі в анкеті зазначається, що перші 10, хто надішле відповідь, одержать по одній книжці розкішного видання, а 100 дальших каталоги.

— Як селяне реагують на музику. Одеський кабінет Політосвіти почав розробляти цікаве питання про те, на яку музику найкраще

реагує селянство: на побутову, народну, камерну, чи яку іншу. Питання буде розв'язуватись шляхом анкет, спостережень, розмов, то-що. Зокрема для досліджень музичних уподобань села буде використано трупу бандуристів, гастролі капели «Думка». Буде також з'ясовано, як звичайні селяне реагують на вулгарну музичну творчість.

— Симфонічні концерти для робітничої аудиторії в Одесі. Одеське філармонічне товариство виробляє план концертів в робітничих клубах. Спроби довели, що такі концерти мають своїх слухачів, кадри яких увесь час зростають.

Поточного сезону філармонічне товариство має перевести не менш 24—28 концертів по робітничих клубах.

Симфонічний сезон відкривається концертом в клубі залізничників ім. Леніна.

— Дніпропетровський художній музей. До Жовтневих свят Дніпропетровський художній музей поповнюється новими експонатами—що надіслані з ленінградських і московських державних музейних фондів: з малювання, скульптури, графіки та кераміки. До 10-х роковин намічено відкриття нового відділу фарфору, фаянсу і кристалу, що належали раніш коз. князям Юсуповим та іншим панам. Особливу увагу звернуто на жальовий відділ музею, де відібрано твори художників часів народництва і передвижників.